

Kedves Testvérek!

Tovább lépünk az igehirdetés sorozatban és egy nem könnyű téma lesz velünk: hogyan van jelen Isten a betegségekben, azon belül is most a mentális betegségekre fókuszálunk.

1. Mielőtt a textust felolvassám, arra hívlak titeket, hogy érkezzünk meg abba a gondolatkörbe, amiben ma mozgunk: a nehézségek egy jól ismert és a mindennapjainkat átszövő formájába: a betegségekbe. Egyszer egy orvosi konferencián az előadó megkérdezte a jelen lévőket, ki érzi magát egészségesnek. A résztvevők egy része magasra emelte a kezét. Mire az előadó annyit mondott: hölgyeim és uraim, a helyzet az, hogy magukat még nem vizsgálták ki eléggé.

2. Számtalan saját élményünk, meggyőződésünk, megküzdési módunk van a betegségekkel kapcsolatban. Tulajdonképpen erről is szól az életünk: azok ülünk most itt, akik megküzdöttünk valamilyen módon a betegségekkel. Hozzuk a kulturális és családi jellemzőket és közben az életünket nagyon meg tudja keseríteni, ha sok van a betegségek közül. A kultúránk, amiben élünk, különösen nagy hangsúlyt fektet az egészségre, az egészséges életre: némi hangsúlyeltolódással. Az egészséges, a fiatal a szép. A betegség inkább szegény: s valamiért azt gondoljuk, hogy a legtöbb betegség leküzdhető és valahogy majd meg tudunk harcolni vele.

3. Az óriási témából csak egy-egy fókuszra hadd villantsak fel: a betegség a Bibliában egy olyan állapot, amiben valami nem jól funkcionál, ami része az életnek. Egy betegséggel járó helyzet veszélyezteti az életet. A bibliai kifejezés sokrétű: jelenti a legyengült testi állapotot, a lelki fájdalmat és az ember életerejének megtörését. A betegség oka valahogyan az Istennel megromlott kapcsolat következménye, esetleg közvetlenül egy bűn. Ez a kérdés azonban árnyalódik a Szentírásban: Jézus nem minden esetben nevezett meg bünt a betegségek mögött. Pál a szenvedés részének tekinti, ami Krisztus követésével jár.

4. Az igehirdetés sorozatban két fókusszal vannak előttünk a betegségek: a mentális betegségek és a fizikai betegségek. Miközben a két rész szétválaszthatatlan, mégis két fókusszal beszélünk erről. Semmiképp sem szétválasztani akarjuk, inkább két oldalról való megközelítésről van szó. Szokás ma egyébként egyszerűen összekötni azt, hogy minden lelki baj, mentális rendellenesség mögött fizikai probléma rejlik vagy épp fordítva. Ezek leegyszerűsítő következtetések, nem visznek közelebb sem Istenhez, a másikkhoz vagy önmagunkhoz (például valakinek megfájdul a válla és ebből arra következtetünk, hogy vajon milyen teher nyomhatja a vállát?).

5. Mentális betegségek alatt mindazokat a lelki eredetű, a viselkedésünket, személyiségünket érintő nehézségeket, rendellenes működéseket értjük, amikkel küzdünk. Nem csak a már pszichiátriai kórképként leírható betegségeket, hanem az ahhoz vezető utat is, és a szubjektíven megélt nem jól funkcionálást is. A mentális betegség kifejezést nem használja a Szentírás. Gyakran a következményeit látjuk mentális nehézségeknak, akár betegségeknek, de a bibliai beszámolók nehezen azonosíthatók konkrét kórképekkel. Nem vezet közelebb a témához, ha akár diagnózisokat próbál bárki felállítani némely történet alapján.

6. A témánkban megkerülhetetlen az is, hogy még mindig van a pszichológiával, mentálhigiénés szemlélettel kapcsolatban gyanakvás, távolságtartás, pedig csupán egy segédtudományról van szó, aminek eszközeit lehet használni. Mint bármilyen más segédtudományt. A teológia és pszichológia éles szembeállítás a mesterséges konfliktus: a valódi konfliktus akkor lép fel, ha a hit helyébe lép be akár a pszichológiai vagy bármilyen más tudományos szemlélet.

7. Azért kell külön is szót ejtenünk a mentális betegségekről, mert ezek, ha tudomást veszünk róla, ha nem, jelen lehetnek a közösségeinkben és mi magunk is érintettek lehetünk. Megítélésük vegyes lehet s közben még mindig nagy szegény övezi ezeket a társadalomban a fizikai betegségekhez képest. A statisztikák szerint a magyarok legalább 1/3-a, de inkább 40-45%-a küzd tartósan olyan mentális nehézséggel, ami törődést, odafigyelést igényelne. A helyzet súlyosbodásában pedig a legerősebb faktor a társas támogatottság hiánya: ez a legkülönbözőbb felmérésekből, megközelítésekéből is nyilvánvalóvá válik. Azaz, ha valaki támogató közeg nélkül marad, egyre rosszabbul lesz. Egyébként borzasztóan szubjektív az, ahogy megéltünk egy ilyen nehézséget, betegséget: nem azonos a lelki „fájdalomküszöbünk” vagy lehet, „lábon kihordunk” olyan dolgot, amibe más belebetegszik.

8. Na de mi a helyzet a gyülekezetben mindezzel? E tekintetben is hozunk hatásokat: lehet, ahol felnőttél, ott megbélyegezték a mentális betegséggel küzdőket. Eleve, aki hitt, annak nem lehetnek lelki problémái. Vagy ha voltak, az hitkérdés volt rögtön. Vagy ami még rosszabb: rögtön demont akartak üzni abból, aki ilyesmivel küzdött.

9. A mi látásunkban benne van, hogy egy gyógyuló és gyógyító hely vagyunk, ahol az evangélium gyógyít – eszerint viszont a betegek járnak ide. És ez így van rendjén. Olyanok, akiket az áldott orvos megvizsgált és elmondta, hogy van baj és betegség az életükben.

10. S miközben a gyülekezetben sokféleképpen várjuk a gyógyulást és tapasztaljuk is, közben egyszerre hordozzuk el, hogy van, amikor ez látványosan és azonnal történik és van, amikor nem. Nem azért, mert baj van valakinek a hitével, hanem mert ez Isten szuverén joga, hogy és mikor adja. Hisszük, hogy Isten ma is gyógyít, de a gyülekezeti közösség nem a „terápia helye”, azaz nem arra van szükségünk, hogy egymást diagnosztizáljuk, vagy meg akarjuk gyógyítani. A gyülekezeti alkalmak, lelkigondozás sem egy egyszerűsített pszichoterápiát jelentenek. A gyülekezetben az Ige alapján keressük Istent, hívjuk a Szentlelkét és várjuk, hogy Ő gyógyítson bennünket. Ennek a gyógyításnak pedig a részei a nem fizikai természetű betegségeink, nehézségeink is.

I. A Rómaiakhoz írt levél kontextusa

I.1. A levél dinamikája. A Római levél az Újszövetség talán leginkább egybefüggő, legmonumentálisabb teológiai irata. Csodálatos vonalvezetése van, gyönyörűen tárja elénk Isten munkáját. Felragyog benne az ember elveszettsége mellett Isten üdvözítő munkája és a kegyelem diadala. Ahhoz, hogy a felolvasott textusunk ne egy kis megjobbító szándékú biztatás legyen csupán, érdemes látnunk az utat, ahogyan eljut ide az apostol. Krisztus példájának követésére hív, de ezen az úton: Isten haragja minden emberen (a bűn miatt), Isten nem személyválogató: mindenki bűnös. Hit által igazulhat meg az ember, megbékélésre van szükség. Kereszttség és új élet, Isten törvénye, a bűnnel való harc. Nincs semmi kárhozható ítélet... Isten fiainak reménysége, a választott nép sorsa (Izrael titka), okos istentisztelet: odaszánás, nem önmagunknak élünk, mértékletesség és végül egymás hordozása (mai Igénk)

I.2. Erősek-gyengék. A felolvasott Ige egyszerű, világos: a gyengéket hordozzák az erősek, hiszen Krisztus is hordozott mindannyiunkat. Tudjuk az Ézs 53-ból is, hogy a betegségeinket viselte, fájdalmainkat hordozta. De pontosan kik az erősek és kik a gyengék? Ennek a megértése talán a kulcsa a mai Igének. Az írásmagyarázók többsége szerint az egész Római levél összefüggésében a legvalószínűbb, hogy itt a zsidó-pogány különbségtételről van szó. Erősek: pogány-keresztények, a gyengék a zsidókeresztények. Utóbbiak bizonyos előírásokat megtartanak és eleve nehezebben mozognak a diaszpóra létben egy pogány kontextusban. A gyengék bátortalan lelkiismerettel rendelkeznek, azaz bizonytalanok, óvatosak. Az erősek-gyengék szóhasználatban egy kutató felhívja arra is a figyelmet, hogy ebben a különbségtételben felismerhető az ókori társadalmi kontextus becsület-szégyen mentén való strukturálódása. Eszerint az erősek azok, akiknek nincs szégyellnivalójuk. A gyengék, akiknek van. Talán ezen a ponton tudunk leginkább kapcsolódni a betegség témával, hiszen rendkívül sok szégyen: belső gyötrődés, bizonytalanság, lelkiismereti kérdések és akár külső megszégyenítés is kapcsolódhat a betegséghez. Akár érintett vagy, akár szemlélője vagy ilyen helyzeteknek: ismerős lehet ez. A betegséget szégyen övezi, a mentális betegségeket különösen. Ha az ember nem helyesen viselkedik, ha kifordul magából, az szégyenletes. Ha gyermekkorodtól jelen van ez, nagyon sok bántást, csúfolódást élhettél át, de erre a felnőttek is ugyanúgy képesek. A társadalom legkülönbözőbb tereiben, a legkülönbözőbb szituációkban megtörténhet ez.

I.3. Adósak vagyunk. Testvéreim, Isten népeként nem úgy vagyunk erősek, ahogy a világban. A világban ugyanis aki erős vagy erősnek hiszi magát, az a legtöbbször visszaél az erejével és a hatalmával. Az erősek a gyengét irányítják, használják és gyengeségben tartják. Ehhez egy diagnózis is elég, egy függő helyzetben tartás. Isten népében egyrészt tudjuk magunkról, hogy mindannyian gyengék vagyunk, és ha Krisztus nem hordoz minket, akkor nem vagyunk képesek, nem hogy mást, de még magunkat sem megtartani. Másrészt nem magunkból ered az erőnk, a belső stabilitásunk vagy mentális egészségünk, hanem ez Isten kegyelme, munkája és szabadítása az életünkben. Ezért nem lehetünk erre sohasem önhittén büszkék, nem nézhetünk le másokat.

Az Ige szerint tartozunk azzal, hogy hordozzuk egymást. Azt pedig tudjuk, hogy az apostol más helyen azt mondja, hogy senkinek semmivel ne tartozzatok, csak hogy egymást szeressétek. Ennek a hordozásnak az alapja, háttere tehát az, hogy ezt szeretetből tesszük, szeretetben kapcsolódunk. Egyenként nem, csak Isten népeként vagyunk erősek! Ezt tudva és megélve tudunk gyógyulni. Összetartozunk. És ez nem egy egyszerű emberi kapcsolódás, hanem az Isten előtt való összetartozás valósága. Nem a magunk kedvére járunk a gyülekezetbe. Hanem hogy megéljük a valódi összetartozást Krisztussal és egymással. És ez fog gyógyítani mindannyiunkat.

I.4. Egyetértés. Pál a gyülekezetben egyetértésre hívja a testvéreket, ami egyféle gondolkozást, azonos nézetet, egyfelé figyelést jelent. Ebben ez radikálisan más, mint bármilyen más egyetértés a világban. Az „egyfelé nézés” azt jelenti, hogy Krisztusban kapcsolódunk, akire tekintünk, akiben hiszünk. Innentől pedig eltűnnek azok az elválasztó falak, amik a mindennapokban akár el is választhatnának minket egymástól. Kire nézünk, amikor egyfelé nézünk? A Messiásra, az értünk szenvedő és feltámadó királyunkra. Krisztus áldozatát a szeretet indokolta: a szeretetnek kell hatékony indítékká válnia minden hívőben. A Zsolt 69,9-ből vett idézet, amely az Istennek címzett szidalmak elviseléséről beszél. A dicsőítésben Pál azért imádkozik, hogy Isten tegeye türelmessé és kitartóvá a levél címzettjeit. Tanuljanak meg egyetértésben élni a közösségben, iparkodjanak közös felfogásra jutni Jézus példáját követve, hogy mindnyájan együtt tudjanak hálát adni Istennek.

II. A gyülekezet, mint a gyógyulás helye

Hogyan lehetünk hát a gyógyulás helye? Először is: szabadok lehetünk lenni, ahogy vagyunk. Ez azért lehetséges, hogy elfogadjuk, hogy mindenki erős és gyenge is egyszerre. Ezek nem statikus állapotok, hanem egy-egy adott életszakaszban valamelyik inkább jellemző lehet ránk. Lehetünk labilis, stabil, kibillent állapotban, helyünk, létjogosultságunk van Isten népében, a gyülekezetben. Elfogadjuk, hogy a gyülekezetben mindig egyszerre vannak jelen a jobban és rosszabbul lévő emberek: egymást így hordozzuk és fogadjuk el, ahogyan Krisztus is elfogad bennünket. Másodszor: szabadok lehetünk szeretni egymást úgy, ahogy a másik van. Nem kell megváltozni és majd szerethetőnek lenni, hanem úgy, ahogy van, szerethetjük. És ebbe belefér, hogy ez néha nehéz és küzdelmes, de nem adhatjuk fel a vágyat, hogy kapcsolódhatunk

egymáshoz. Harmadszor: szabadok lehetünk a szégyentől. Mert Krisztus elhordozta a szégyenünket. Ha hibáztál is, vétkeztél is és az kapcsolatban van a betegségeddel, állapotoddal, hirdetem az evangéliumot: azt Krisztus megbocsátja és elhordozta helyetted. Ha vétkeztek ellened és ez összefüggésben van azzal, ahogy vagy: hirdetem neked az evangéliumot: Krisztusban szabad vagy megbocsátani. Ha magadat megveted bármilyen betegség vagy hiányod miatt, hirdetem az evangéliumot neked: szeretheted magadat, mert van valaki, aki nagyon szeret és elfogad úgy, ahogy vagy. És negyedszer: szabadok vagyunk felelősséget vállalni magunkért is, azaz ahogy fizikai betegség esetén is szakorvoshoz fordulunk, szükség esetén kérhetünk segítséget szakembertől a mentális nehézségek témában is. Ez nem helyettesíti a gyülekezeti kapcsolódást és az Istenhez való kötődést, de a gyógyulás és helyreállítás eszköze lehet Isten kezében.

Velünk van a türelem és vigasztalás Istene! Ezért örvendezzünk! Amikor könnyű, amikor nehéz. Ámen!

(Thoma László)